

Проект

ПРАВИЛНИК за устройството и дейността на Фонд "Научни изследвания"

Издаден от министъра на образованието, младежта и науката, обн., ДВ, бр.

Раздел I Цели

Чл. 1. Фондът подкрепя дейности, програми и проекти за насърчаване на научните изследвания в Република България.

Чл. 2. (1) Подкрепят се научни проекти на учени работещи в български институции във всички области на науката и свързани с тях образователни програми на всички нива в математическите, физическите, медицинските, биологическите, социалните, и други науки, както и да инициира и подкрепя научни изследвания в основата на инженерни програми и процеси, включително и инженерни образователни програми. Главният критерий за подкрепа е научното ниво.

(2) За определени дейности, свързани с национални програми, крупни изследователски центрове, национални и международни научни мрежи и др. финансирането се осъществява по приоритети и направления, определени в Националната стратегия за развитие на научната дейност и съобразени с националните предприєдинителни и присъединителни фондове и европейските рамкови програми за научни изследвания, технологично развитие и демонстрации и други специализирани инициативи, трансевропейски програми за научни изследвания и иновации.

(3) Подкрепят се и програми за стимулиране на научното творчество на студенти и ученици, както и пропаганда на науката, издаване и превеждане на научна литература и други дейности, водещи към привличането на млади хора в науката.

(4) Подкрепят се програми за международно сътрудничество на българските учени;

(5) Подкрепят се програми за оценка на състоянието на различни области на българската наука и образование и мястото им в световните наука и образование;

(6) Подпомага поддържането на изследователски музеи, научни колекции, както и банки от данни, нужни за вземане на решения по въпроси, свързани с науката;

(7) Присъжда стипендии и грантове за обучение и научни изследвания на докторанти и постдокторанти;

(8) Като има предвид, че природните науки и математиката са в основата на високите технологии и че конкурентноспособността на българската индустрия и наука

зависят много от на висококвалифицирани научни и инженерни кадри, фондът подкрепя програми за непрекъснато подобряване на обучението по точните науки и математиката в средното и висше образование;

(9) Полага усилия за развитие на научните изследвания и инфраструктура не само на утвърдените научни центрове, но и на университети с малък опит и отдалечени от големи научни центрове;

(10) С цел да се пропагандират и поощряват постиженията на българката наука фондът учредява награди за научни постижения и/или разпространение на научните знания.

Чл. 3. Фондът поддържа Регистър на научната дейност в Република България, който се води по ред, определен в инструкция на министъра на образованието и науката.

Раздел II Управление на Фонд "Научни изследвания"

Чл. 4. (1) Органи за управление на фонда са:

1. Изпълнителен съвет;
2. Председател на изпълнителния съвет;
3. Управител. Чл. 8. (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2006 г.)
4. Директорски съвет

(2) Членовете на Органите за управление на фонда трябва да са международно признати учени.

Член 5. (1) Министърът на МОНМ осъществява контрол върху дейността на фонда. За тази цел той назначава Изпълнителен съвет. Той се състои от петнадесет члена, от които единадесет са представители на научните среди и четирима представители на държавата и деловите среди, назначени от Министъра на МОНМ. Част от тези петнадесет членове могат да са от други държави.

(2) Изпълнителният съвет избира измежду своите членове председател и заместник-председател.

Член 6. (1) Изпълнителният съвет

1. осигурява подготовката, провеждането и оценяването на стратегиите и плановете за действие, които издигат фундаменталните изследвания в България на най-високо международно ниво и по-специално областите, които са свързани с икономическата конкурентноспособност на България;
2. осигурява законосъобразността на управлението на фонда по отношение на изискванията за държавен орган;
3. определя общата научна и финансова политика на фонда;
4. одобрява краткосрочния, средносрочния и дългосрочния бюджет на фонда;
5. определя правилата, по които работи Изпълнителният съвет;
6. предлага на Министъра организационната структура и ресурсите, необходими за пълноценното и ефективно функциониране на фонда;

7. утвърждава класацията на проектите извършена от директорския съвет и управителя, и я предоставя за окончателно подписване от министъра на образованието и науката.
8. приема годишен отчет за резултатите, влиянието и ефективността на фонда;
9. За заседанията на изпълнителния съвет се води протокол, който се подписва от всички членове. Неподписването на протокола или подписването му с особено мнение не го правят недействителен. Протоколът задължително съдържа всички предложения, изложените мнения и крайните решения.
10. взема решения за присъединяване страната към международни научни организации, научни консорциуми, инфраструктурни проекти и съоръжения, когато годишните финансови задължения на България са големи (напр. над 100 000 лв.)

(2) Изпълнителният съвет заседава най-малко три пъти в годината и работата му се ръководи от неговия председател или заместника му.

(3) Изпълнителният съвет се свиква по инициатива на председателя му. Изпълнителният съвет може да бъде свикан и по инициатива на Министъра на образованието, науката и младежта.

Член 7. (1) Представители на научната общност в Изпълнителният съвет са хабилитирани лица от висши училища, Българската академия на науките и Националния център за аграрни науки.

(2) Не могат да бъдат членове на изпълнителния съвет:

1. ректорите и деканите на факултети във висшите училища;
2. председателят и членовете на управителния съвет на Българската академия на науките;
3. председателят и членовете на управителния съвет на Националния център за аграрни науки;
4. директорите на научни институти.

(3) Съставът на изпълнителния съвет се определя от Министъра на образованието и науката по предложение на Управителя на фонда след консултиране със съответните органи и организации – висшите училища, БАН, СА

(4) Членовете на изпълнителния съвет се назначават за срок от две години с право на не повече от два последователни мандата.

(5) Изпълнителният съвет избира от своя състав председател и заместник-председател.

Член 8. За осъществяване на ежедневната дейност функциониране на фонда Министърът на МОМН назначава Управител и негов заместник:

Член 9. Управителят на фонда:

1. изготвя годишната оперативна програма и годишния отчет за дейността на фонда и ги представя за одобрение на Изпълнителния съвет;
2. (нова - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) изготвя проекта за бюджет на фонда и го представя за одобрение на Изпълнителния съвет;
3. (предишна т. 2 - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) организира и ръководи оперативната дейност на фонда в съответствие с приетите от Изпълнителния съвет решения;
4. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) обявява конкурсите на фонда най-малко 60 дни преди крайния срок за подаване на предложенията;
5. утвърждава съставите на комисиите, определени от Директорския съвет;

6. одобрява определените от научните секретари и комисиите рецензенти по представени документи за научна компетентност;
7. одобрява съвместно със съответния директор по научно направление окончателното класиране по конкурсите и го предлага на Изпълнителния съвет за утвърждаване.

Чл. 10. (1) При необходимост Управителят възлага своите правомощия на заместник-управителя на фонда.

Чл. 12. С цел подпомагане на работата на управителя министърът на МОНМ назначава Директорски съвет, състоящ се от управителя и директори /секретари/ по научни направления:

1. математика и природните науки
2. обществените и хуманитарните науки
3. биологическите науки и медицина
4. техническите науки,
5. и директор /секретар/по инфраструктурата.

Член 13. Управителят на фонда

1. ръководи Директорския съвет;
2. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) подписва решенията на директорския съвет;
3. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) подписва договорите и заповедите за предоставяне на средства от фонда;
4. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) представлява фонда;
5. при отсъствие неговите функции се поемат от заместник-управителя.

Чл. 14. (1) Директорски съвет заседава поне един път на месец.

(2) Членовете на директорския съвет получават месечно възнаграждение, определено от Министъра на МОНМ.

Чл. 15. (1) Директорският съвет

1. съветва и помага на управителя в управлението на фонда при реализацията на целите на фонда;
2. предлага на изпълнителния съвет видовете конкурси, техните цели и размерите на финансиране;
3. предлага за разпределение финансовите средства по научни направления и предоставя доклад за разпределението на изпълнителния съвет;
4. определя режима на достъп до скъпи и уникални съоръжения в България и използването на българските квоти по международни договори за съоръжения в други страни;
5. се грижи за поддържането на базата данни и интернет-страницата на фонда върху собствен сървър;
6. решава всички останали въпроси, които не са от изключителната компетентност на изпълнителния съвет.

(2) Всеки от членовете на директорския съвет има право да присъства на заседанията на изпълнителния съвет и на НЕК.

Чл. 16. Всеки от директорите/ секретарите/ отговаря за повереното му направление като

1. следи за разумното разпределение на финансирането на областите от повереното му направление;
2. по предложения на научните институции и научната общност определя научните експерти, в своето направление, които ще оценяват проектите;
3. се грижи за намиране на квалифицирани рецензенти;
4. се грижи за представянето на повереното му направление на интернет-страницата на фонда;
5. прави детайлен отчет на постиженията на фонда в своето направление;

Чл. 17. Директорът /секретарят/ по инфраструктурата

1. внася за обсъждане в борда на директорите обоснован режим на достъп, план за експлоатация и група за поддържане на уникални съоръжения, като супер-компютри, лазерни съоръжения и др.
2. следи за точната сума, изплащана от фонда по международни инициативи, членски внос в международни организации, инфраструктура и в случай, че тази сума се увеличи несъразмерно с бюджета внася доклад в борда на директорите
3. проучва възможности за присъединяване към европейски инфраструктурни проекти и прави мотивирани предложения пред борда на директорите за присъединяване;
4. ръководи НЕК по инфраструктурата;
5. подготвя, заедно с НЕК по инфраструктурата подробен отчет за работата и постиженията на фонда в своето направление и прави предложения пред изпълнителния съвет за подобряване на работата му.

Чл. 18. Членовете на изпълнителния съвет, директорският съвет и управителят се освобождават от органа, който ги е назначил:

1. по тяхна писмена молба;
2. при обективна невъзможност да изпълняват задълженията си;
3. при влязла в сила присъда;
4. при поставяне под запрещение;
5. при виновно причиняване имуществени вреди на фонда;
6. при извършване на действия, уронващи престижа на фонда;

Раздел III

Планиране дейността на Фонд "Научни изследвания"

Чл. 19. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) До два месеца след приемането на Закона за държавния бюджет изпълнителният съвет по предложение на директорския съвет приема годишна оперативна програма за дейността на фонда през следващата календарна година, която се предлага за утвърждаване от министъра на образованието и науката.

(2) Годишната оперативна програма включва:

1. броя и наименованията на конкурсите, които ще осигуряват изпълнението на целите и мерките, заложи в програмата в приетия от Министерския съвет годишен доклад;

2. срок за откриване на всеки конкурс;

3. общата максимална сума за финансиране на всеки конкурс;

4. максималния срок за изпълнение на проектите във всеки конкурс;

5. показатели за отчитане и оценка на изпълнението на годишната оперативна програма.

(3) Годишната оперативна програма се публикува на интернет-страницата на фонда.

Чл. 20. Директорският съвет

(1) определя вида на комисиите необходими за провеждането на конкурсните сесии.

(2) прави разпределение на финансовите средства по конкурси и научни направления

Чл. 21. Средствата от последната алинея могат да бъдат преразпределяни от директорския съвет в случай, че никоя промяна не надхвърля 10% от планираната сума. При нужда на по-голямо преразпределение, вкл. при актуализиране на бюджета на фонда поради непредвидени обстоятелства, решението се одобрява от изпълнителния съвет.

Раздел IV

Научно-експертни комисии

Чл. 22. (1) Постоянните научно-експертни комисии (НЕК) са съветнически органи в помощ на директорския съвет и директорите/секретарите по научни направления за осъществяване на дейността по изготвяне на конкурсната програма, разпределение на проектите на съответната група рецензенти, както и оценка на изпълнението на междинните етапи и окончателните резултати на завършените научноизследователски проекти.

(2) По предложение на Управителя и след консултации с научната общественост Изпълнителния съвет назначава постоянна НЕК като съветнически орган към управителя, директорския съвет и фонда като цяло. За осъществяване на приемственост в състава на тази обща НЕК влизат по двама представители от всяка една от НЕК по научни направления и по инфраструктурата.

(3) видовете постоянни научно-експертни комисии се създават с решение на Директорския съвет след предложения на директорите на съответните направления и одобрение от директорския съвет (подразбира се НЕК към всяко едно от научните направления).

(4) постоянните научно-експертни комисии правят мотивирани предложения за изменения и допълнения към програмата за провеждане на конкурсни сесии на основата на осъществената от тях оценка по чл. 31 и чл. 34 от този правилник.

(5) една от НЕК е по инфраструктурата, която

1. организира и провежда конкурсите за инфраструктурни проекти;

2. подготвя пълен каталог на международните съоръжения, до които, по силата на международни договори, България има достъп, и предлага за обсъждане в борда обосновано предложение за режим на достъп за българските учени в съответствие с международните документи;

3. се грижи за пълноценното използване на апаратурата и съоръжения, придобити със средства на фонда;
4. поддържа регистър на техниката с указания на възможности за достъп, цени и година на придобиването;
5. поддържа интернет-страницата в частта ѝ за инфраструктурата.

Чл. 23. (1) Временни научно-експертни комисии се създават за осъществяване на дейността по оценяване на научните проекти в рамките на определен конкурс.

(2) Временни научно-експертни комисии се създават и:

1. в изпълнение на актове на Министерския съвет;
2. за изпълнение на научни програми.

Чл. 24. (1) Броят на членовете на научно-експертните комисии се определя от директорския съвет с оглед най-доброто им функциониране.

(2) Съставите на постоянните и на временните научно-експертни комисии се определят от директорския съвет и се утвърждават от изпълнителния съвет след консултации с научните институти на БАН, всички висши училища, Агенцията за малки и средни предприятия и неправителствени организации на учените.

(3) За членове на научно-експертните комисии не могат да бъдат избирани лица, заемащи ръководни длъжности във висши училища и научни институции.

(4) (Нова - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) Членовете на постоянните научно-експертни комисии се назначават за срок две години с право на не повече от два последователни мандата.

Чл. 25. (1) Заседанията на научно-експертните комисии се ръководят от председател, а в негово отсъствие от зам.-председател, които се избират между членовете на комисията и се утвърждават от изпълнителния съвет на фонда.

(2) Заседанията на научно-експертните комисии са редовни, ако в тях участват две трети от списъчния състав.

(3) Решенията се вземат с мнозинство от 2/3 от поименния състав.

(4) По решение на комисията в работата ѝ могат да бъдат привлечени допълнителни членове, които се включват в списъчния състав с право на съвещателен глас.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) За заседанието на научно-експертната комисия се води протокол от секретар - служител на фонда, който има право на съвещателен глас. Протоколът се подписва от председателя и секретаря на комисията и се съхранява в срок пет години от провеждане на заседанието.

Чл. 26. (1) Председателят, заместник-председателят и членовете на научно-експертните комисии се освобождават:

1. по собствено желание;
2. при невъзможност за изпълнение на задълженията повече от 6 месеца;
3. при отрицателна оценка за дейността им;
4. при три безпричинни отсъствия от заседания на комисия в период на три последователни месеца.

(2) Предложението за освобождаване се прави от управителя на фонда, а решението се взема от изпълнителния съвет.

Раздел V

Организиране и провеждане на конкурсите

Чл. 27. (1) В конкурсите, обявени от фонда, кандидатстват учени или колективи от учени от България. Могат да кандидатстват академични и други организации с нестопанска цел,

регистрирани като провеждащи научни изследвания. В колективите могат да участват и чуждестранни физически лица и колективи от научни организации.

(2) Научните колективи задължително се представляват от базова организация с нестопанска цел - юридическо лице, която е регистрирана за научна дейност.

(3) Разрешава се участието в проекти на фонда на организации със стопанска цел в случай, че последните предоставят не по-малко от 30% от необходимите средства по договора. Участниците от такива организации нямат право на възнаграждение със средства на фонда. Между организациите с нестопанска цел и стопанските организации се сключва договор за използване на научния продукт, включително и при получаване на патент.

(4) Ръководителите на проекта могат да посочат до три лица или научни групи, които не е желателно да бъдат рецензенти на посочения проект.

Чл. 28. (1) За всеки отделен конкурс не по-късно от датата на откриването му, изпълнителният съвет одобрява методика за оценка и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти.

(2) Методиката по ал. 1, образците на документи за кандидатстване за финансиране от фонда, указанията и процедурите за финансиране от фонда се публикуват на Интернет страницата на фонда.

Чл. 29. Обсъждането и класирането на проектите се извършва ежегодно на конкурсни сесии в срокове, определени от изпълнителния съвет.

Чл. 30. Оценката на проектите се извършва по методика, утвърдена от изпълнителния съвет на фонда.

Чл. 31. (1) Временните научно-експертни комисии извършват мотивирани оценки на проектите.

(2) В срок три месеца след изтичане на срока за подаване на проекти за конкурсите временните научно-експертни комисии извършват окончателната оценка на проектите, въз основа на рецензии от независими експерти и подготвят доклад до директора на съответното научно направление.

(3) В доклада се посочват мотивите за дадените оценки и класирането на проектите.

(4) Докладът се подписва от всички членове на научно-експертната комисия.

(4) Всеки член на комисия има право да изрази свое особено мнение, което може да представи в тридневен срок от затваряне на конкурсната сесия в писмен вид, като то става неразделна част от доклада.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) Всеки кандидат има право да се запознае с оценката, мотивите към нея и особените мнения по представения от него проект, в това число чрез интернет страницата на фонда.

Чл. 32. (1) Оценяването на научните проекти и програми, необходимо за работата на временните комисии, е препоръчително да се извършва от независими чуждестранни рецензенти.

(2) Оценяването на научни проекти може да се извърши и от независими национални рецензенти в случай, че за един месец от работата на съответната комисия не са намерени достатъчен брой подходящи чуждестранни рецензенти.

(3) Докладчикът прави предложение пред комисията за подходящи рецензенти, като аргументира научните им качества. След обсъждане комисията приема или отхвърля рецензентите и възлага на същия или друг докладчик да ги намери.

(4) Рецензентите по ал. 1, 2 и 3 се определят от директорите на научни направления след предложения от постоянните комисии и се утвърждават на заседание на изпълнителния съвет

(5) Определените рецензенти са анонимни за вносителите на проекта.

(6) Рецензентите представят писмена рецензия, в която дават мотивирана оценка на съответния научен проект.

Чл. 33. За определяне на крайната оценка временните комисии предоставят всички оценки за проекта на докладчика или на нов докладчик. Докладчикът подготвя своя оценка на базата на постъпилите рецензии с мотивирано предложение по всички точки на рецензиите. Докладът се предоставя на членовете на временната комисия, която го одобрява или коригира с писмена аргументация.

Чл. 34. (1) НЕК по инфраструктурата съставя подробна инструкция за оценка на инфраструктурни проекти, национални мрежи и др. Основните правила в нея са:

1. Процесът на рецензиране е на два етапа, в които се оценяват качеството на консорциума и качеството на проекта. „Концепцията” (първи етап) се внася от ръководителя на проекта и се оценява в писмена форма. „Цялостния проект” (втора част) се оценява чрез изслушване на международни експерти. Процедурата по оценката от подаването на концепцията до решението трае поне 13 месеца.

2. За положително решение за конкретно предложение са необходими минимум 4-6 положителни рецензии. Когато от първоначалните рецензии е ясно, че решението ще бъде отрицателно, то може да е основано на по-малко. Ако проектът е основан на няколко научни дисциплини, числото на рецензиите може да се увеличи.

Чл. 35. (1) Докладът по чл. 31 и 34 се разглежда от директора научно направление и в случаи на особени мнения, разногласия и др. взема решение за окончателното класиране, включително, ако прецени, след назначаване на допълнителна оценка на отделни договори.

Чл. 36. (1) В срок три дни от утвърждаване от министъра на образованието и науката на решението на изпълнителния съвет за определяне на съответния проект за финансиране управителят на фонда отправя писмена покана до ръководителя му за сключване на договор за финансиране разработката на научноизследователския проект.

(2) класираните договори се обявяват на интернет-страницата на фонда, заедно със спечелената сума и резюме на проекта.

Чл. 37. Ако класиран кандидат откаже сключването на договора, управителят отправя покана до следващия в класирането.

Раздел VI

Управление на финансовите средства

Чл. 38. (1) Средствата за изпълнение на научноизследователския проект се предоставят на изпълнителя по ред и условия, определени в договора за изпълнение на проекта.

(2) На членовете на научния колектив, спечелил конкурса, може да се изплаща възнаграждение в размер до 20 на сто от сумата, с която утвърдения проект е финансиран.

(3) Възнагражденията на отделните членове на научния колектив се определят в приложение към договора за финансиране на разработката на съответния научноизследователски проект, което е неразделна част от него.

Чл. 39. В случаите, когато средствата за финансиране на научни проекти и дейности се предоставят от други организации, условията и редът за финансиране се определят съвместно с донорските организации при спазване на разпоредбите на Закона за насърчаване на научните изследвания.

Чл. 40. По предложение на съответната научно-експертна комисия предварително направени разходи по реализацията на проекти се възстановяват за период до 60 дни преди сключване на договора за финансиране.

Чл. 41. (Изм. - ДВ, бр. 107 от 2008 г.) Постоянните научно-експертни комисии извършват оценка на направените разходи по реализацията на проектите.

Чл. 42. За всеки отделен конкурс изпълнителният съвет на фонда може да определи специфични дейности, които не се финансират със средства на фонда.

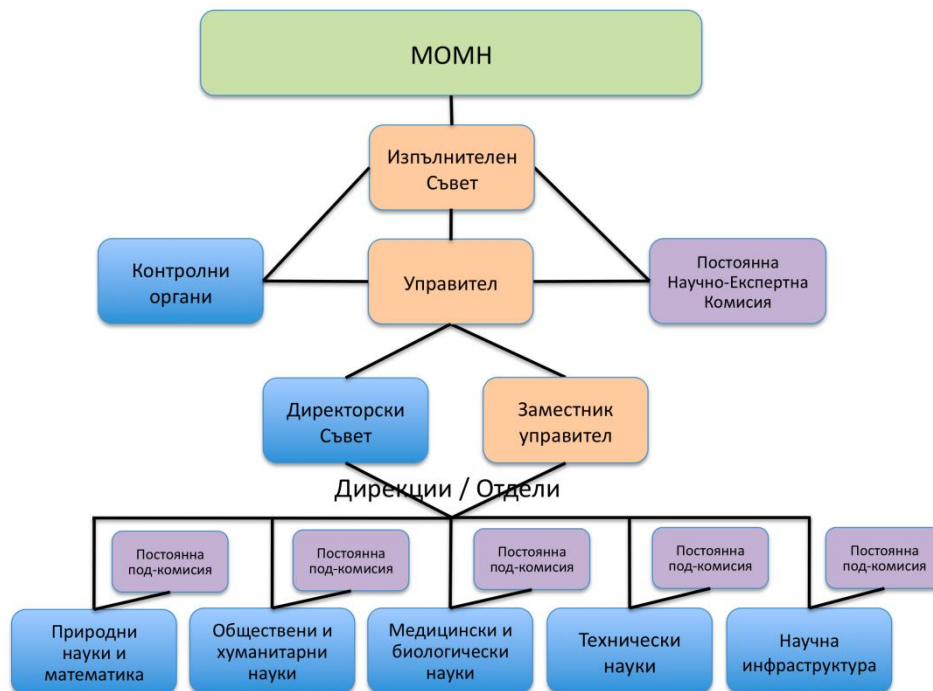
Чл. 43. Рецензентите, извършващи оценки по чл. 32 и 34 получават възнаграждение в размер, определен със заповед на министъра на образованието и науката, по предложение на изпълнителния съвет.

Чл. 44. Фондът издава подробно указание за дейностите, които се финансират, както и размера на финансиране.

Чл. 45. Фондът издава етичен кодекс на учения, задължителен за бенефициентите на фонда.

Забележка: Чл. 44. и Чл. 45. може да са в допълнителните разпоредби.

Чл. 46. Диаграма на структурата и управление на Фонд научни изследвания.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Този правилник се издава на основание § 3 от заключителните разпоредби на Закона за насърчаване на научните изследвания (ДВ, бр. ... от 2010 г.).

§ 2. В срок три месеца от влизането в сила на правилника министърът на образованието и науката издава инструкция за реда за водене на регистъра на научната дейност в Република България.

§ 3. Този правилник отменя Правилника за организацията и дейността на Националния съвет "Научни изследвания" от ..... 2008 г., издаден на основание Заповед № министъра на образованието и науката.

§ 4. Правилникът се издава съгласувано с заинтересованите министри.

Проектът е съставен от
 чл.-кор. проф. Емил Хорозов,
 бивш управител на ФНИ
 проф. Златан Цветанов, университет John Hopkins, САЩ
 д-р Олег Йорданов, ИЕ - БАН